

Kortademig duidt op het feit, dat men een versnelde ademhaling heeft bij sterke inspanning; wie kortademig is, kan dus een snelle en krachtige lichaamsbeweging niet lang volhouden, zonder buiten adem te geraken.

*Zijn aamhorstigheid hielp hem vrij van de krijgsdienst.
Na zijn laatste ongesteldheid is hij zeer kortademig geworden.*

5. AANBASSEN, AANBLAFFEN.

In de richting van iemand of iets bassen of blaffen; dus : door bassen of blaffen bedreigen.

De beide werkwoorden zijn zowel in letterlijke als in figuurlijke zin nagenoeg gelijk, alleen met het onderscheid, dat tussen de grondwoorden bestaat.

Aanblaffen is het meest eigenlijke en gewone, en daarom bij overdrachtelijk gebruik sterker en heftiger.

Bij **aanbassen** staat de figuurlijke betekenis op de voorgrond : de uitdrukking is edeler dan het gewone *aanblaffen*, dat meer aan een hond doet denken.

*Toen hij op het erf kwam, blafte hem een grote kettinghond aan.
Het lust de nijd haar eeuwig aan te bassen.* (POOT.)

6. AANBELANG, BELANG.

Beide woorden drukken het gewicht uit, dat men aan een zaak hecht.

Aanbelang wordt steeds gebruikt met het voorzetsel *van* en betekent dan : belangrijk, gewichtig, rijk aan gevolgen.

Aanbelang is sterker dan het eenvoudige **belang**; vandaar dat men niet zegt :

Een zaak van weinig aanbelang
maar wel :

van weinig belang.

Een gebeurtenis van groot aanbelang. Een omstandigheid van het grootste aanbelang.

De geschiedenis, die ik u vertellen wil, heeft oneindig veel belang voor u. Ik ontdekte gebreken van belang in zijn karakter.

7. AANBEVELEN, AANPRIJZEN.

De goede, voortreffelijke eigenschappen van iemand of iets opsommen, teneinde een gunstige stemming er voor op te wekken.

Aanbevelen drukt de bijgedachte uit, dat men hierbij steunt op eigen ondervinding of inzicht en zich enigszins borg stelt voor het aanbevolene.

Hij beval zijn neef aan als een bekwaam jongeling. Ik durf hem gerust aan de minister aanbevelen.

Aanprijzen is het zeer sterk aanbevelen van een persoon of zaak, door het vermelden der loffelijke hoedanigheden, teneinde deze aan iemand aannemelijk of begeerlijk te maken.

Die koopman weet iedereen zijn waren goed aan te prijzen. Hij preekt mij een badkuur aan.

8. AANBEVELING, AANPRIJZING.

Zie de werkwoorden *aanbevelen*, *aanprijzen*.

9. AANBIDDEN, VEREREN.

Beide werkwoorden drukken een toewijding uit door gebeden of eerbiedige hulde.

Aanbidden is sterker dan *vereren* en wordt vooral gezegd van godsdienstige verering. In figuurlijke zin wordt het ook gebruikt in de betekenis van : hartstochtelijk beminnen.

Vereren is eerbiedige hulde bewijzen, het is echter niet nodig dat hierbij aan uiting van de verering wordt gedacht.

*De ware God aanbidden. God aanbidden in geest en in waarheid.
Haar aangebeden kind. Een veldheer, door zijn soldaten aangebeden.
De heiligen vereren. Hij vereerde de dichter om zijn prachtige verzen.*

10. AANBIDDENSWAARDIG, AANBIDDELIJK.

Waardig om (zowel in eigenlijke als in figuurlijke zin) aangebeden te worden.

Aanbiddenswaardig heeft betrekking op de hoedanigheden, waarom men aanbidding verdient.

Aanbiddenswaardige wijsheid.

Aanbiddelijk geeft tevens te kennen, dat die hoedanigheden zo sterk spreken, dat zij onwillekeurig tot aanbidding nopen.

Een enig aanbiddelijk Oppervezen.

11. ZICH AANBIEDEN, ZICH AANBEVELEN.

(voor een betrekking).

Beide werkwoorden geven te kennen, dat men de betrekking begeert.

Zich aanbieden drukt dit uit zonder enige bijgedachte.

Zich aanbevelen veronderstelt, dat men tevens ook de redenen aanvoert, die kunnen strekken om de keus op zich te doen vestigen.

12. AANBIEDING, AANBOD.

In de betekenis van hetgeen aangeboden wordt, het aangeboden, wordt **aanbieding** bijna uitsluitend in het meervoud gebruikt.

In het enkelvoud zegt men **aanbod**, welk woord geen eigen meervoudsvorm bezit.

Hij ontving de voordeligste aanbiedingen. Hij liet zich door generlei aanbiedingen verleiden.

Ik mag dat aanbod niet aannemen. Komt mijn aanbod u zoo verwerpelijk voor?

13. AANBRENGEN, AANDRAGEN, AANKRUIEN, AANSLEPEN, AANVOEREN.

Al deze werkwoorden drukken de gedachte uit van *brengen naar een bepaalde bestemming*; het verschil ligt alleen in de wijze waarop dit geschiedt.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

